

הרעיון היהודי

משיעורי הרב יהודה קרויזר שליט"א
בהוצאת ישיבת "הרעיון היהודי" רח' שמריה 11
ת.ד. 6918 ירושלים 02-5823540

לעיון

שלמה ז"ל בן יהודה הי"ו
ישי ז"ל בן יהודה הי"ו
אחיה ז"ל בן שלום הי"ו
איתן יצחק ז"ל בן ברוך הי"ו
צופיה ז"ל בת מטילדה הי"ו

בכבודי לא מחיתם

בספר שופטים¹ מסופר על מעשה פילגש בגבעה.

איש לוי מהר אפרים חוזר עם פילגשו מבית לחם לביתו, ובלילה הם מגיעים לגבעה שבבנימין. אנשי המקום לא רוצים לארח אותם חוץ מזקן אחד תושב המקום שמוכן לארח את האיש ואת פילגשו. כשנודע לאנשי העיר שאורחים נמצאים בבית האיש הזקן נוהגים כאנשי סדום, צרים על הבית ומתעללים בפילגש עד למותה.

עם ישראל שומע על מעשה הנבלה,² ויצאו כל בני ישראל, ותקהל העדה כאיש אחד למדן ועד באר שבע וארץ הגלעד אל ה' המצפה, ויתיצבו פינות כל העם כל שבטי ישראל בקהל עם אלקים ארבע מאות אלף איש רגלי שולף חרב". והדרישה שלהם להסגיר לידם את תושבי בנימין שעשו את מעשה הנבלה בפילגש.

אנשי בנימין סרבו להסגיר את האשמים, ופרצה מלחמה.

צבא ישראל מנה 400,000 חיילים לעומת צבא בנימין שמנה 26,700 חיילים.

בסיום יום הקרב הראשון חיילי בנימין נצחו ומחיילי ישראל נהרגו 22,000 איש.

ביום הקרב השני שוב חיילי בנימין נצחו ומחיילי ישראל נהרגו 18,000 איש.

רק ביום הקרב השלישי נצחו חיילי ישראל את חיילי בנימין.

ונשאלת השאלה הרי עם ישראל נלחם כדי למגר בעיות חברתיות קשות שנתגלו בבנימין, אלימות, מעשי תועבה, רצח, ומדוע בשני ימי הלחימה הראשונים אנשי בנימין המועטים הצליחו להרוג 40,000 מחיילי ישראל?

על שאלה זו ענו חכמינו ז"ל ואמרו שיש קשר בין פרשת פילגש בגבעה לפרשת פסל מיכה.

לפני מעשה פילגש בגבעה מסופר על בית עבודה זרה שעשה מיכה³ "והאיש מיכה לו בית אלהים ויעש אפוד ותרפים".

ומספרת הגמ'⁴ שממקום העבודה זרה של מיכה למשכן בשילה היה מרחק שלשה מיל והיה עשן המערכה שעלה מהמזבח בשילה מתערב עם העשן שעלה מבית העבודה זרה של מיכה.

"ועל דבר זה נענשו, אמר להם הקב"ה בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם".

¹ פרק יט

² שם כ א-ב

³ פרק יז, ה

⁴ סנהדרין קג:

⁵”קנאתם על הזנות ולא קנאתם בפסל מיכה, ועל שלא קנאתם על פסל מיכה לפיכך הרגו בהם בני בנימין”.

אם על מרחק של שלשה מיל בין מקום המקדש לבין מקום העבודה זרה נענשו על שלא מיחו, על מקום עבודה זרה במקום המקדש על אחת כמה וכמה !

שלא תבעו את בנין בית המקדש

בסוף ספר שמואל⁶ מסופר על המפקד שעשה דוד. במפקד זה דוד חטא, הוא ספר את העם בצורה ישירה במקום לספור את העם על ידי נתינת שקלים.⁷

מיד אחרי חטא זה פרצה מגפה בעם⁸ ”ויתן ה' דבר בישראל מהבקר ועד עת מועד, וימות מן העם מדין ועד באר שבע שבעים אלף איש”.

על עונש זה נשאלת השאלה הרי דוד חטא בכך שספר את העם, ומדוע העם נענש בעונש כל כך כבד והרי הם לא חטאו?

התשובה על כך בילקוט שמעוני⁹: כל אותם אוכלוסין שנפלו על ידי שלא תבעו את בנין בית המקדש. 70,000 מתו בגלל שלא דרשו לבנות בית מקדש.

וכך כתב הרמב”ן¹⁰: ”שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה... ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה' ונבנה הבית לשמו”.

אך עדיין הדבר קשה שהרי דוד רצה לבנות את בית המקדש¹¹ ”ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלקים יושב בתוך היריעה”.

והקב”ה אסר עליו לבנות והבטיח לו שבנו שלמה יבנה את הבית.¹² ואם כן מדוע עם ישראל נענש על כך שלא תבעו את בנין בית המקדש, והרי נאסר על דוד לבנות את הבית.

ותשובת הרמב”ן שאם עם ישראל באמת היה רוצה בית מקדש הוא היה צריך לדרוש את בנינו כבר בימי השופטים או בימי שאול, או לבנות בעצמו בימי דוד ללא דוד. ולכן לא האסור על דוד לבנות מנע מהעם לבנות אלא האסור היה רק תרוץ טוב לאי רצונם לבנות את בית המקדש.

70,000 מתו שלא דרשו לבנות בית מקדש.

ומכאן התביעה הגדולה עלינו העולה מדברי הילקוט שמעוני: ומה אלו שלא ראו את בית המקדש, כך [נענשו], אנו [שיודעים מהו בית מקדש] על אחת כמה וכמה.

בגלל שחטאו של העם היה על כך שלא תבעו את בנין בית המקדש המגפה נעצרה רק אחרי שדוד הלך וקנה בכסף מלא את הר הבית מידי ארוונה היבוסי, בנה מזבח והקריב קורבן.¹³

⁵ ילקוט לשופטים שם.

⁶ ש”ב כד

⁷ רש”י לשמות ל יא, רמב”ן שם, רמב”ן הלכות תמידין ומוספין פ”ד ה”ד, הרמב”ם לא מנה איסור זה בספר המצוות.

⁸ ש”ב כד טו

⁹ ילקוט ש”ב כד

¹⁰ רמב”ן במדבר טז כא

¹¹ ש”ב ז ב

¹² ש”ב ז ה-טז

¹³ ש”ב כד יא-כה

הר הבית בידי גויים ואי דרישת המקדש הביאו לתחילתה של מגפה גדולה בעם. שלטון יהודי בהר הבית, בנית מזבח והתחלת עבודת הקורבנות הביאו לסיומה.

והבית הזה חרב

בתחילת ספר חגי מוכיח הנביא את העם על התרשלותם בבניין בית המקדש.

¹⁴ "העם הזה אמרו לא עת בא עת בית ה' להבנות".

פירוש: העם טען שעוד לא הגיע הזמן המתאים לבנית בית המקדש.

¹⁵ "ויהי דבר ה' ביד חגי הנביא לאמר: העת לכם לשבת בבתיכם ספונים, והבית הזה חרב".

פירוש: כשכל אחד בנה את ביתו הוא לא אמר עכשיו לא הזמן המתאים לבנות לי בית, אבל כשהדבר נוגע לבית המקדש כולם טוענים שעכשיו הזמן לא מתאים.

¹⁶ "ועתה כה אמר ה' צבאות שימו לבבכם על דרכיכם, זרעתם הרבה והבא מעט, אכול ואין לשבעה שתה ואין לשכרה, לבוש ואין לחום לו, והמשתכר משתכר אל צרור נקוב".

פירוש: ההתרשלות בבניין בית המקדש גורמת למצב כלכלי קשה שבו אין הכסף מספיק להוצאות המחיה.

¹⁷ "יען ביתי אשר הוא חרב, ואתם רצים איש לביתו".

פירוש: כל אחד דואג לביתו ולמשפחתו ואין מי שדואג לביתו החרב של הקב"ה.

¹⁸ ולכן "עלו ההר והבאתם עץ וכונו הבית, וארצה בו ואכבדה אמר ה'".

פירוש: הקב"ה לא חפץ בבניין מפואר, גם צריך קטן ופשוט יהיה לו לקב"ה לכבוד.

לשאלות ובירורים נוספים בנושא הר הבית ניתן
לכתוב או להתקשר לרב יהודה קרויזר שליט"א,
ראש ישיבת "הרעיון היהודי".

¹⁴ חגי א, ב

¹⁵ א, ג

¹⁶ א, ה-ו

¹⁷ א, ט

¹⁸ א, ח